

نوشتارهایی در باب

محیط زیست شهری

مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

سخن نخست

در خلال دهه‌های اخیر، رشد شهری معمولاً به شیوه‌ای مغایر با ماهیت و پتانسیل‌های طبیعی شهرهای ما رخ داده است. ایجاد ساختارهای مصنوع نامناسب که از لحاظ فضایی بسیار پراکنده، و به لحاظ عملکردی بسیار منفک و گسسته هستند ضمن تخریب محیط طبیعی شهرها، افزایش حجم ترافیک و به تبع آن، تشدید فشار بر محیط زیست را به دنبال داشته است. چنین الگویی از رشد شهری، منابعی چون زمین و انرژی که باید برای نسل‌های آینده حفظ گردند را به شکل مفرط مورد استفاده قرار داده و مصرف سوخت‌های محدوده فسیلی به ویژه برای حمل و نقل را افزایش داده است. به همین سبب آثار منفی استفاده بیش از حد از منابع، محیط زیست که باید شالوده و بنیان حیات نسل‌های آتی باشد، و به تبع آن سلامت انسانی و در کل کیفیت زندگی، مختل و دچار آسیب جدی شده است.

در مقابل چنین روند، حمایت از شکل‌گیری یک نظام شهری متعادل و متوازن در کنار ارتقاء الگوهای سکونت‌گاه، از جهت مصرف منابع کارا و موثر و کمینه کردن اشغال زمین و از بین بردن مواهب طبیعی از مهم‌ترین اهداف است که در خصوص محیط زیست شهری باید مدنظر مدیران و تصمیم‌گیران عرصه شهر قرار گیرد که به این قطع نظر مثبت و سازنده‌ای در زمینه‌هایی چون کاهش آلودگی شهری و ازدحام ترافیکی، در پی خواهد داشت. در ناه زیست محیطی به شهر، شهر به مثابه یک سیستم تلقی می‌شود که به دنبال پایداری فعالیت‌های انسانی در برآمده است. برای دستیابی به پایداری، داده‌های ورودی به این سیستم (درونداد) و نیز خروجی این سیستم (بررنداد) باید متعادل و متوازن باشند به نحوی که نرخ استفاده از منابع از نرخ تولید آنها بیشتر نبوده و نیز نرخ بروداد ضایعات سیستم از نرخ جذب آلاینده‌های تولید شده توسط سیستم افزون‌تر نگردد.

کتاب پیش رو که در قالب مجموعه مقالات و دست‌رسته‌ها و به همت جمعی از متخصصان و کارشناسان حوزه مطالعات شهری به رشته تحریر درآمده، تلاشی در جهت روشن‌تر کردن راه به سوی اهداف متعالی پایداری و حفظ محیط زیست شهری است که با غور و مذاقه در جنبه‌های مختلف مرتبط با موضوع، درصدد است تا حداقل به بخشی از دغدغه‌ها و دل‌مشغولی‌های این عرصه پاسخ دهد و راهکارهایی را برای برون رفت از مسائل پیچیده‌ای که امروزه شهرهای ما با آنها دست به گریبان هستند، ارائه نماید. امید می‌رود کتاب حاضر بتواند منبعی موثق را در اختیار متخصصان امر قرار داده و برای حرکت به سوی افق‌های روشن‌تر مثمر باشد.

بابک نگاهداری

رئیس مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

فهرست مطالب

۹	مفاهیم زیست محیطی در برنامه ریزی و مدیریت راهبردی حوزه آبخیز شهری
۴۷	بررسی تطبیقی طرح ها و برنامه های فضای سبز کلان شهر تهران و شهر گوانگزو چین
۸۷	سامان دهی و حفاظت از باغ ها و اراضی مزروعی شهر تهران
۲۸۷	امکان سنجی تحقق اجرای فضای سبز عمودی در شهر تهران
۳۱۳	بررسی وضعیت رود دره فرحزاد
۳۴۵	ممیزی انرژی ساختمان در شهر تهران
۳۶۵	بررسی کاهش آلودگی هوای شهر تهران با جایگزینی سوخت CNG
۳۹۱	ارزیابی پیامدهای زیست محیطی پروژه های زیرساخت شهری در مرحله اجرا
۴۱۹	وضعیت محیط زیست (SoE) شهر تهران (۸۰۰-۱۳۷۷)
۴۳۷	عوارض سبز
۴۶۵	تحلیل برنامه شهرداری در کاهش آلودگی هوای شهر تهران با توجه به نقش و چشم انداز شهرداری
۴۸۱	راهکارهای ترویج محصولات کشاورزی ارگانیک شهر تهران